HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a patra)

22 aprilie 2010 *

În cauza C-423/07,

având ca obiect o acțiune în constatarea neîndeplinirii obligațiilor formulată în temeiul articolului 226 CE, introdusă la 13 septembrie 2007,

Comisia Europeană, reprezentată de domnii D. Kukovec și M. Konstantinidis, precum și de doamna S. Pardo Quintillán, în calitate de agenți, asistați de M. Canal Fontcuberta, abogada, cu domiciliul ales în Luxemburg,

reclamantă,

împotriva

Regatului Spaniei, reprezentat de F. Díez Moreno, în calitate de agent, cu domiciliul ales în Luxemburg,

pârât,

* Limba de procedură: spaniola.

CURTEA (Camera a patra),

compusă din domnul K. Lenaerts, președintele Camerei a treia, îndeplinind funcția de președinte al Camerei a patra, doamna R. Silva de Lapuerta, domnii E. Juhász (raportor), J. Malenovský și T. von Danwitz, judecători,

avocat general: domnul P. Mengozzi,
grefier: doamna M. Ferreira, administrator principal,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 9 septembrie 2009,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 20 octombrie 2009,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Prin cererea introductivă, Comisia Comunităților Europene solicită Curții să constate că, prin neincluderea între lucrările care au făcut obiectul unei concesionări, în anunțul de participare și în caietul cuprinzând prevederile administrative specifice privind atribuirea unui contract de concesiune administrativă pentru construirea, întreținerea și exploatarea conexiunilor autostrăzii A-6 cu Segovia și Ávila, precum și pentru întreținerea și exploatarea autostrăzii A-6, tronsonul Villalba-Adanero, începând cu anul 2018, a unor lucrări care au fost atribuite ulterior în cadrul încredințării respectivului contract, printre care lucrări pe tronsonul gratuit al autostrăzii A-6, Regatul Spaniei nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolului 3 din

Directiva 93/37/CEE a Consiliului din 14 iunie 1993 privind coordonarea procedurilor de atribuire a contractelor de achiziții publice de lucrări (JO L 199, p. 54) și, prin urmare, al articolului 11 alineatele (3), (6), (7), (11) și (12) din această directivă și a încălcat principiile Tratatului CE, în special principiile egalității de tratament și nediscriminării.

Reglementarea comunitară

2 Directiva 93/37 prevede, în al cincilea considerent, că „[…] ținând seama de importanța sporită a concesiunilor în lucrările publice și de natura specifică a acestora, în prezenta directivă trebuie să fie incluse norme de publicitate în materie”. [traducere neoficială]

3 Potrivit articolului 1 litera (c) din această directivă:

„prin «lucrare» se înțelege rezultatul unui ansamblu de activități de construcție sau de construcții publice destinat să îndeplinească prin el însuși o funcție economică sau tehnică”. [traducere neoficială]

4 În conformitate cu definiția cuprinsă la articolul 1 litera (d) din aceeași directivă:

„«concesionarea lucrărilor publice» este un contract care prezintă aceleași caracteristici cu cele prevăzute la litera (a) [privind contractele de achiziții publice de lucrări], cu excepția compensației pentru lucrările efectuate, care constă fie exclusiv în dreptul de exploatare a lucrării, fie în dreptul de exploatare și o plată”. [traducere neoficială]

5 Articolul 3 din Directiva 93/37 prevede:

„(1) În cazul în care autoritățile contractante încheie un contract de concesionare a unor lucrări publice, sunt aplicabile normele de publicitate prevăzute la articolul 11 alineatele (3), (6), (7) și (9)-(13), precum și la articolul 15, în cazul în care valoarea respectivului contract este egală cu 5 000 000 ECU sau depășește această sumă.

[…]

(4) Statele membre adoptă măsurile necesare pentru ca alți concesionari ai unor lucrări publice decât autoritățile contractante să aplice normele privind publicitatea prevăzute la articolul 11 alineatele (4), (6), (7) și (9)-(13) și la articolul 16 în cadrul atribuirii contractelor de achiziții publice de lucrări unor terți atunci când valoarea acestor contracte este egală cu 5 000 000 ECU sau depășește această sumă. […]

[…]" [traducere neoficială]

6 Articolul 11 din Directiva 93/37, care face parte din titlul III al acesteia, intitulat „Norme comune privind publicitatea", prevede:

„(1) Autoritățile contractante fac cunoscute, prin intermediul unui anunț indicativ, caracteristicile esențiale ale contractelor de achiziții publice de lucrări pe care intenționează să le atribuie și ale căror valori sunt egale cu sau mai mari decât pragul prevăzut la articolul 6 alineatul (1).

[…]

(3) Autoritățile contractante care doresc să atribuie un contract de concesionare a unor lucrări publice își fac cunoscută intenția prin intermediul unui anunț de participare.

[…]

(6) Anunțurile prevăzute la alineatele (1)-(5) sunt redactate conform formularelor prevăzute în anexele IV, V și VI și cuprind informațiile menționate în anexele citate.

[…]

(7) Anunțurile prevăzute la alineatele (1)-(5) sunt transmise de autoritățile contractante în cel mai scurt timp și prin mijloacele cele mai adecvate la Oficiul pentru Publicații Oficiale ale Comunităților Europene. […]

[…]

(9) Anunțurile prevăzute la alineatele (2), (3) și (4) sunt publicate *in extenso* în *Jurnalul Oficial al Comunităților Europene* […]

(10) Oficiul pentru Publicații Oficiale ale Comunităților Europene publică anunțurile de participare în termen de cel mult 12 zile de la trimiterea acestora. În cazul procedurii accelerate prevăzute la articolul 14, acest termen este redus la 5 zile.

(11) Publicarea anunțurilor de participare în monitoarele oficiale sau în presa din țara autorității contractante nu poate avea loc anterior datei de trimitere la Oficiul pentru Publicații Oficiale ale Comunităților Europene și trebuie să menționeze data respectivei trimiteri. Publicarea nu trebuie să cuprindă alte informații decât cele publicate în *Jurnalul Oficial al Comunităților Europene*.

(12) Autoritățile contractante trebuie să poată dovedi data trimiterii anunțurilor.

[…]" [traducere neoficială]

7 Anexele la care face referire articolul 11 alineatul (6) din Directiva 93/37 cuprind formularele anunțurilor care trebuie publicate de autoritatea contractantă în *Jurnalul Oficial al Comunităților Europene*. Anexa IV la directiva menționată privește contractele de achiziții publice de lucrări, anexa V concesiunile de lucrări publice și

anexa VI cuprinde formularul de anunț pentru cazul în care concesionarul dorește să atribuie unor terți contracte de execuție a lucrărilor care i-au fost concesionate.

8 Articolul 15 din această directivă prevede:

„Autoritățile contractante care doresc să recurgă la concesionarea de lucrări publice stabilesc un termen pentru prezentarea candidaturilor la concesionare, care nu poate fi mai mic de 52 de zile de la data expedierii anunțului." [traducere neoficială]

9 Articolul 61 din Directiva 2004/18/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 31 martie 2004 privind coordonarea procedurilor de atribuire a contractelor de achiziții publice de lucrări, de bunuri și de servicii (JO L 134, p. 114, Ediție specială, 06/vol. 8, p. 116), intitulat „Atribuire de lucrări suplimentare concesionarului", prevede:

„Prezenta directivă nu se aplică lucrărilor suplimentare care nu sunt menționate în proiectul de concesionare estimat inițial sau în contractul inițial și care au devenit necesare, ca urmare a unei situații neprevăzute, pentru execuția lucrării descrisă în acestea și pe care autoritatea contractantă a atribuit-o concesionarului, cu condiția atribuirii contractului operatorului economic care execută respectiva lucrare:

— în cazul în care respectivele lucrări suplimentare nu pot fi separate din punct de vedere tehnic sau economic de contractul inițial fără a constitui un inconvenient major pentru autoritățile contractante sau

— în cazul în care respectivele lucrări, chiar dacă pot fi separate de executarea contractului inițial, sunt strict necesare pentru finalizarea acestuia.

Cu toate acestea, valoarea cumulată a contractelor atribuite pentru lucrări suplimentare nu trebuie să fie mai mare de 50 % din valoarea lucrării inițiale care face obiectul concesionării."

10 Comunicarea interpretativă a Comisiei privind concesiunile în dreptul comunitar (JO 2000, C 121, p. 2) prevede la punctul 3.1.1, intitulat „Egalitatea de tratament":

„[…]

[A]tunci când, în anumite cazuri, concedentul nu are posibilitatea de a-și defini necesitățile în termeni tehnici suficient de preciși, recurge la oferte alternative susceptibile de a aduce soluții diferite la o problemă exprimată în termeni generali. Totuși, în aceste cazuri, pentru a se asigura o concurență nedenaturată și eficace, în caietul de sarcini trebuie prezentate în mod nediscriminatoriu și obiectiv solicitările către candidați și mai ales modalitățile abordării care trebuie urmate în pregătirea ofertelor acestora […]" [traducere neoficială]

Reglementarea națională

11 Legea nr. 8 din 10 mai 1972 privind construirea, întreținerea și exploatarea autostrăzilor în regim de concesionare, în versiunea în vigoare din 1996 (denumită în continuare „Legea privind autostrăzile"), prevede la articolul 8 alineatul 2 al doilea paragraf:

„[…] fac parte din obiectul de activitate al societății concesionare, [...], construirea de lucrări de infrastructuri rutiere, altele decât cele incluse în contractul de concesionare, dar care au un efect asupra acestuia și care sunt realizate în zona de impact a autostrăzii sau care sunt necesare pentru organizarea traficului, ale căror proiect și executare ori simpla executare se impun concesionarului drept contraprestație […]"

12 Decretul regal nr. 597 din 16 aprilie 1999 a stabilit că întinderea zonei de impact a autostrăzilor este de 20 km.

Operațiunea în litigiu

13 Autostrada A-6 leagă orașul Madrid de orașul La Coruña și constituie axa principală care unește centrul de nordul și de nord-vestul Spaniei. În mod cert, este vorba despre una dintre axele rutiere cele mai importante și cele mai frecventate din această țară. Tronsonul acestei autostrăzi situat între Madrid și orașul Villalba este un tronson gratuit, cu o lungime de aproximativ 40 km, care traversează o zonă practic urbană. Cel situat între orașele Villalba și Adanero este un tronson cu plată, cu o lungime de aproximativ 70 km (denumit în continuare „tronsonul cu plată al autostrăzii A-6").

Este cert că aceste două tronsoane de autostradă erau caracterizate de multă vreme printr-o circulație foarte intensă și prezentau probleme serioase de ambuteiaj.

14 Din anul 1968, tronsonul cu plată al autostrăzii A-6 este administrat sub formă de concesiune de societatea Ibérica de Autopistas SA (denumită în continuare „Iberpistas"). Această concesiune fusese acordată până la 29 ianuarie 2018.

15 Prin Decretul din 26 mai 1997, Ministerul Lucrărilor Publice spaniol și-a anunțat intenția de a include în „Planul privind autostrăzile", aprobat de guvernul spaniol în luna februarie 1997, construcția de autostrăzi care leagă orașele Segovia și Ávila de autostrada A-6, deoarece, „ținând seama de circulația intensă care există în prezent și care provoacă o congestionare a traficului […], construirea autostrăzilor care permit stabilirea conexiunii între orașele menționate și autostrada A-6 actuală prezintă un interes public excepțional pentru dezvoltarea acestora".

16 Prin anunțul publicat în *Jurnalul Oficial al Comunităților Europene* (JO S 115, din 16 iunie 1999, denumit în continuare „primul anunț") și prin caietul de sarcini aprobat prin Decretul din 4 iunie 1999 (BOE nr. 136, din 8 iunie 1999, denumit în continuare „primul caiet de sarcini"), Ministerul Lucrărilor Publice, acționând în calitate de autoritate contractantă, a inițiat o procedură în vederea atribuirii unei concesiuni de lucrări publice. Alineatul 2 al primului anunț și articolul 2 alineatul 4 din primul caiet de sarcini, al căror conținut era identic, descriau obiectul procedurii de atribuire a concesiunii.

17 Acest obiect privea următoarele lucrări:

— construirea, întreținerea și exploatarea conexiunilor tronsonului cu plată al autostrăzii A-6 cu orașele Ávila și Segovia,

— întreținerea și exploatarea, începând cu 30 ianuarie 2018, a tronsonului cu plată al autostrăzii A-6, pentru o perioadă care se va stabili pe baza numărului mediu de autovehicule care tranzitează acest tronson,

— construirea variantei (deviației) la Guadarrama, localitate situată pe tronsonul cu plată al autostrăzii A-6, și

— lărgirea unei părți a tronsonului gratuit al autostrăzii A-6, și anume a tronsonului dintre Madrid și Villalba. Era vizată construirea unei a patra benzi de circulație pe sens în vederea creșterii capacității autostrăzii A-6 pe acest tronson.

18 Prin Decretul din 7 iulie 1999 (BOE nr. 163, din 9 iulie 1999), autoritatea contractantă a publicat un nou caiet de sarcini (denumit în continuare „al doilea caiet de sarcini"). Un nou anunț a fost publicat în *Jurnalul Oficial al Comunităților Europene* (JO S 137, din 17 iulie 1999, denumit în continuare „al doilea anunț"). Preambulul acestui al doilea decret prevedea că „pentru motive de ordin tehnic, este necesară modificarea [primului] caiet, în vederea redefinirii obiectului procedurii de atribuire și pentru a aduce anumite modificări privind stabilirea duratei concesiunii".

19 Alineatul 2 al celui de al doilea anunț și articolul 2 din al doilea caiet de sarcini defineau obiectul concesiunii după cum urmează:

„1. Construirea, întreținerea și exploatarea tronsonului cu plată al autostrăzii A-6, conexiune cu Segovia, […]

2. Construirea, întreținerea și exploatarea tronsonului cu plată al autostrăzii A-6, conexiune cu Ávila. […]

3. Întreținerea și exploatarea autostrăzii cu plată A-6, tronsonul Villalba-Adanero. […]"

20 Reiese astfel că acest al doilea anunț și acest al doilea caiet de sarcini nu menționau în obiectul concesiunii nici construirea variantei (deviației) la Guadarrama, nici extinderea unei părți a tronsonului gratuit al autostrăzii A-6.

21 Articolul 3 din al doilea caiet de sarcini făcea trimitere la „dosarul administrativ".

22 Alineatele 13 și 16 ale articolului 5 din al doilea caiet de sarcini, al cărui conținut era același în primul caiet de sarcini, prevedeau:

„13 Ofertanții indică în mod expres în propriile oferte măsurile pe care intenționează să le adopte în ceea ce privește efectele concesiunii asupra rețelei rutiere globale, asupra interesului turistic al zonei și a valorizării monumentelor de interes istoric sau artistic, precum și asupra protecției și conservării peisajului și a naturii, fără a se aduce atingere legislației în vigoare în aceste domenii.

[…]

16 Ofertanții informează administrația cu privire la măsurile pe care intenționează să le adopte în vederea unei gestionări adecvate a traficului interurban în zona afectată de construirea tronsoanelor care fac obiectul concesiunii și precizează ce măsuri se angajează să pună în aplicare pe propria cheltuială. Creativitatea și caracterul realizabil al acestor propuneri vor fi evaluate pozitiv pentru atribuirea contractului, având în vedere nivelul de congestionare ridicat al zonelor asupra traficului cărora își vor produce efectele autostrăzile care fac obiectul concesiunii."

23 La articolul 10 din al doilea caiet de sarcini, care era identic cu cel care figura în primul caiet de sarcini, erau enumerate criteriile care ar fi luate în considerare în vederea atribuirii contractului. Printre aceste criterii figurau:

— caracterul realizabil al ofertei prezentate și volumul mijloacelor puse în aplicare (punctul III),

— măsurile propuse pentru gestionarea traficului și a mediului (punctul V).

24 Un subcriteriu V.i indica:

„Măsurile propuse pentru gestionarea traficului interurban, inclusiv cele privind implementarea unui sistem de plată dinamică în zona afectată de construirea tronsoanelor care fac obiectul concesiunii, pot primi până la 75 de puncte pentru creativitatea, caracterul realizabil și eficacitatea acestora".

25 Articolul 29 din al doilea caiet de sarcini prevedea că, în ceea ce privește conexiunile tronsonului cu plată al autostrăzii A-6 cu Ávila și Segovia, concesionarul este obligat să garanteze că în niciun punct al autostrăzii nu este depășit un anumit nivel de intensitate a circulației, exprimat în termeni tehnici, și că este obligat să efectueze pe cheltuiala sa extinderile necesare în acest scop.

26 În sfârșit, articolul 33 din al doilea caiet de sarcini prevedea că durata contractului nu urma să fie nici mai mare de 37 de ani, nici mai mică de 22 de ani și că durata exactă a contractului, calculată în ani, urma să fie stabilită ținând seama de evoluția reală a circulației pe fiecare dintre diferitele tronsoane, fapt care ar fi apreciat în decursul a 20 de ani de la începutul contractului.

27 În temeiul Decretului regal nr. 1724/1999 din 5 noiembrie 1999, autoritatea contractantă a atribuit Iberpistas contractul de concesiune. Cu toate acestea, articolul 5 din acest decret regal prevedea executarea unor lucrări suplimentare față de cele menționate în al doilea anunț și în al doilea caiet de sarcini. Astfel, pe lângă construirea conexiunilor tronsonului cu plată al autostrăzii A-6 cu Ávila și Segovia, precum și întreținerea și exploatarea tronsonului cu plată al autostrăzii A-6 între Villalba și Adanero, erau prevăzute următoarele lucrări:

— construirea unei a treia benzi de circulație pe sens pe porțiunea de tronson cu plată al autostrăzii A-6 situată între Villalba și joncțiunea Valle de los Caídos (denumită în continuare „lucrarea A”),

— construirea unei a treia benzi reversibile pe porțiunea de tronson cu plată al autostrăzii A-6 situată între joncțiunea Valle de los Caídos și orașul San Rafael, inclusiv construirea unui nou tunel (denumită în continuare „lucrarea B”), și

— construirea unei a patra benzi de circulație pe sens pe tronsonul gratuit al autostrăzii A-6 între Madrid și Villalba (denumită în continuare „lucrarea C”).

28 Lucrările A, B și C sunt desemnate în continuare drept „lucrări suplimentare”.

29 Din cele ce precedă rezultă că lucrarea C era menționată în primul set de documente format din anunțul și din caietul de sarcini, dar nu și în al doilea set. Lucrările A și B nu erau menționate nici în primul set, nici în al doilea. În ceea ce privește lucrările de construire a unei variante (deviații) la Guadarrama, care erau prevăzute în primul caiet de sarcini, dar nu și în al doilea, acestea nu făceau parte din obiectul concesiunii atribuite Iberpistas și nu au fost realizate în final.

30 Reiese din dosar că respectiva conexiune între tronsonul cu plată al autostrăzii A-6 și Segovia a fost dat în folosință în anul 2003 și că a patra bandă de circulație pe tronsonul gratuit al autostrăzii A-6 (lucrarea C) s-a dat în folosință la 1 ianuarie 2006. Reiese de asemenea din dosar că celelalte lucrări au fost realizate între timp.

31 Deopotrivă, reiese dintr-o scrisoare a autorităților spaniole din 28 noiembrie 2001 că respectivul cost al lucrărilor menționate în mod explicit în al doilea anunț și în al doilea caiet de sarcini, și anume conexiunile tronsonului cu plată al autostrăzii A-6 cu Segovia și Ávila, s-a ridicat la 151,76 milioane de euro. Acest cost nu îl cuprinde pe cel privind lucrările de întreținere și de exploatare a tronsonului cu plată al autostrăzii A-6, care au fost concesionate începând cu 30 ianuarie 2018. Costul celor trei lucrări suplimentare s-ar fi ridicat la 132,03 milioane de euro.

Procedura precontencioasă

32 Având îndoieli în ceea ce privește regularitatea, prin prisma normelor Directivei 93/37, a procedurii prin care a fost concesionată realizarea lucrărilor suplimentare, Comisia a adresat Regatului Spaniei, la 30 aprilie 2001, o scrisoare de punere în întârziere, la care acesta a răspuns prin scrisoarea din 27 iunie 2001. Întrucât nu a considerat satisfăcătoare explicațiile furnizate între timp de acest stat membru, la 18 iulie 2002, Comisia a emis un aviz motivat, la care statul menționat a răspuns prin scrisorile din 20 septembrie 2002 și din 13 martie 2003.

33 La 25 iulie 2003, Comisia a adresat Regatului Spaniei o scrisoare de punere în întârziere suplimentară privind nerespectarea principiilor egalității de tratament și nediscriminării, la care acesta a răspuns prin scrisoarea din 28 octombrie 2003. La 22 decembrie 2004, Comisia a adresat un aviz motivat suplimentar privind încălcarea principiilor menționate, la care acest stat membru a răspuns prin scrisoarea din 3 martie 2005. Întrucât a considerat acest răspuns nesatisfăcător, Comisia a formulat prezenta acțiune.

Cu privire la acțiune

Cu privire la admisibilitate

34 Regatul Spaniei invocă două excepții de inadmisibilitate. În primul rând, acesta susține că cererea introductivă ar încălca cerințele Regulamentului de procedură al Curții, întrucât nu s-a făcut dovada dreptului de reprezentare în justiție de către avocata care

reprezintă Comisia. În plus, această instituție nu ar justifica misiunea cu care ar fi însărcinată respectiva avocată pentru a interveni în prezenta cauză, întrucât aceasta nu ar acționa în calitate de agent al Comisiei.

35 În al doilea rând, Regatul Spaniei invocă o excepție de inadmisibilitate întemeiată pe faptul că cererea introductivă a Comisiei ar fi lipsită de claritate, în măsura în care aceasta se referă, fără a distinge, la o încălcare a articolului 3 și a articolului 11 alineatele (3), (6), (7), (11) și (12) din Directiva 93/37. Or, singura prevedere a articolului 3 care poate fi luată în considerare în speță ar fi cea a alineatului (1) al acestuia. În plus, în speță, autoritatea contractantă și-ar fi îndeplinit în totalitate obligațiile pe care le avea în temeiul articolului 11 alineatele (3), (7), (11) și (12) din această directivă. Pe de altă parte, alineatul (6) al aceluiași articol s-ar referi la anexele IV, V și VI din directiva menționată, deși numai anexa V ar fi aplicabilă în speță. Prin urmare, obiectul acțiunii ar fi nedeterminat.

36 În ceea ce privește prima excepție de inadmisibilitate, trebuie să se arate că, în mod corect, Comisia a fost reprezentată de trei agenți și că aceștia au fost asistați de o avocată. De altfel, Comisia a anexat la cererea sa introductivă copia unui document prin care se atestă că avocata respectivă este împuternicită să își exercite profesia, în sensul articolului 38 alineatul (3) din Regulamentul de procedură al Curții, în fața unei instanțe a unui stat membru, și anume Regatul Spaniei.

37 De asemenea, a doua excepție de inadmisibilitate nu poate fi acceptată. Astfel, reiese fără echivoc din ansamblul documentelor prezentate Curții că acțiunea și obiecțiile Comisiei privesc nerespectarea, în cadrul procedurii de concesionare a lucrărilor în cauză, a obligațiilor de publicitate ce revin autorității contractante în temeiul dispozițiilor pertinente ale Directivei 93/37, în măsura în care toate lucrările care au fost în mod efectiv atribuite și executate nu ar fi menționate în avizul prevăzut în acest scop de aceste dispoziții.

38 Prin urmare, nu se pune în speță nicio problemă de claritate a obiectului acțiunii, care poate pune la îndoială admisibilitatea acesteia.

39 Eventualitatea ca anumite dispoziții ale Directivei 93/37 invocate de Comisie în susținerea obiecțiilor sale să nu se dovedească pertinente în speță nu determină inadmisibilitatea acțiunii acesteia.

Cu privire la fond

Argumentele părților

40 Comisia susține în esență că obiectul unei concesiuni, astfel cum este descris în anunț și în caietul de sarcini, și lucrările atribuite efectiv trebuie să coincidă. Or, obiectul concesiunii în cauză ar fi definit în mod exact la articolul 2 din al doilea caiet de sarcini și ar privi lucrări specifice, și anume conexiunile tronsonului cu plată al autostrăzii A-6 cu Segovia și Ávila, precum și întreținerea și exploatarea tronsonului menționat începând cu 30 ianuarie 2018. În schimb, lucrările suplimentare nu ar fi menționate nici în al doilea anunț, nici în al doilea caiet de sarcini.

41 Astfel, în opinia Comisiei, neîndeplinirea obligațiilor imputată Regatului Spaniei constă în faptul că autoritățile spaniole au procedat ulterior la o extindere a obiectului concesiunii, prin atribuirea în favoarea Iberpistas a unor lucrări care nu au făcut obiectul unei publicări și care se situau în afara zonei geografice acoperite de

obiectul concesiunii, astfel cum a fost publicat. Acest fapt ar constitui o neîndeplinire a obligațiilor ce revin statelor membre în temeiul dispozițiilor pertinente ale articolelor 3 și 11 din Directiva 93/37.

42 Comisia susține că nici modificarea obiectului concesiunii intervenită în al doilea anunț și în al doilea caiet de sarcini, nici formularea articolului 5 alineatele 13 și 16 și a articolului 29 din al doilea caiet de sarcini nu puteau determina ca un ofertant, rezonabil de avizat și de diligent, să înțeleagă că era de fapt invitat de autoritățile competente să formuleze propuneri care puteau conduce la realizarea unor lucrări precum lucrările suplimentare. În caz contrar, s-ar ajunge astfel să se admită că ofertanții puteau să propună lucrări privind toate drumurile din provinciile Madrid, Segovia și Ávila, deoarece traficul pe acestea putea fi afectat de lucrările care făceau obiectul concesiunii.

43 În opinia Comisiei, faptul că lucrările suplimentare nu erau cuprinse în obiectul concesiunii și că un ofertant normal avizat nu putea deduce din prevederile caietului de sarcini că putea prezenta propuneri privind realizarea de lucrări de o asemenea anvergură, favoriza numai Iberpistas, care era deja concesionarul tronsonului cu plată al autostrăzii A-6 și cunoștea necesitățile reale ale autorității contractante. În schimb, nici ceilalți candidați, nici ofertanții potențiali nu ar fi putut cunoaște toate elementele care urmau să fie luate în considerare pentru atribuirea concesiunii, ceea ce ar constitui o încălcare a principiului egalității de tratament al ofertanților.

44 Regatul Spaniei susține în primul rând că, astfel cum reiese din al doilea caiet de sarcini, procedura de atribuire era guvernată nu numai de acest caiet, ci și de întreaga reglementare aplicabilă procedurilor de atribuire, și anume de Legea privind autostrăzile, precum și de caietul de sarcini general aprobat prin Decretul nr. 215 din 25 ianuarie 1973. Or, scopul acestei reglementări ar fi de a lăsa, în acord cu punerea

în aplicare a planului autostrăzilor menționat mai sus, o mare libertate inițiativelor întreprinderilor private, atât la momentul prezentării ofertelor, cât și în cursul realizării activităților lor după atribuirea contractului.

45 De altfel, această abordare ar fi fost urmată, fără a ridica dificultăți, în cadrul atribuirii concesiunii construirii unor alte autostrăzi din Spania și ar fi, în plus, confirmată prin articolul 8 din Legea privind autostrăzile care ar prevedea posibilitatea ca ofertanții să propună lucrări suplimentare fie în zona de impact a autostrăzilor, în conformitate cu definiția dată acestui termen în reglementarea națională, fie în afara acestei zone.

46 În speță, al doilea caiet de sarcini nu ar mai menționa, în mod explicit, proiectele de construire a anumitor lucrări. Această modificare ar fi avut drept scop să lase la inițiativa și la creativitatea întreprinzătorilor privați să propună autorităților contractante realizarea unor lucrări care pot rezolva problemele de trafic pe autostrada A-6, în special după construirea noilor conexiuni cu Ávila și Segovia. Astfel, construirea acestor două noi autostrăzi ar fi agravat situația traficului pe axa în cauză. Propunerea unei soluții pentru această problemă ar fi fost lăsată la inițiativa ofertanților, după cum ar reieși deopotrivă din formularea articolului 5 alineatele 13 și 16, precum și din articolele 29 și 33 din al doilea caiet de sarcini.

47 În al doilea rând, Regatul Spaniei arată că, în orice caz, nu se poate pune problema, în speță, a unei neîndepliniri a obligațiilor de publicitate în ceea ce privește atribuirea lucrărilor suplimentare. Astfel, Iberpistas nu ar fi executat ea însăși aceste lucrări suplimentare, ci le-ar fi supus unei proceduri de atribuire și le-ar fi cesionat unor întreprinderi terțe, în conformitate cu cerințele de publicitate și de concurență prevăzute

de Directiva 93/37 și de reglementarea spaniolă. Aceste lucrări suplimentare ar fi fost, așadar, realizate de întreprinderi terțe independente de concesionarul Iberpistas.

48 În al treilea rând, Regatul Spaniei subliniază că plângerile au fost prezentate Comisiei nu de ofertanți nealeși, nici de terți interesați în mod real sau în mod potențial să li se atribuie concesiunea în litigiu, ci de către persoane și entități care nu au niciun raport profesional cu această concesiune. Acești reclamanți nu ar avea niciun fel de interes în aplicarea corectă a normelor de concurență, ci ar avea alte motivații. Toate entitățile care doreau să participe la procedură ar fi dispus de aceleași informații și rezultatul procedurii nu ar fi fost contestat de niciun ofertant și de nicio persoană interesată în mod real sau potențial, prin plângere, reclamație sau acțiune în instanță. Prin urmare, egalitatea de tratament ar fi fost respectată.

49 În al patrulea rând, Regatul Spaniei arată că aceiași reclamanți, înainte de a se adresa Comisiei, au depus două acțiuni împotriva procedurii în litigiu la Tribunal Supremo, instanța supremă spaniolă, care era cea mai în măsură să se pronunțe cu privire la aspectul de fapt invocat în speță și care consta în a stabili motivele modificării intervenite în al doilea anunț de participare. Or, Tribunal Supremo ar fi respins aceste acțiuni prin două hotărâri din 11 februarie și din 4 octombrie 2003, în care acesta ar fi examinat atribuirea concesiunii în litigiu și prin prisma dreptului comunitar și ar fi constatat că principiile egalității de tratament și nediscriminării fuseseră respectate.

Aprecierea Curții

50 Cu titlu preliminar trebuie arătat că, deși Comisia critică Regatul Spaniei pentru încălcarea articolului 3 și a articolului 11 alineatele (3), (6), (7), (11) și (12) din Directiva 93/37, aceasta nu contestă nici faptul că a fost publicat un anunț de participare la

procedura de atribuire, nici momentul sau modalitățile acestei publicări, astfel cum sunt prevăzute la articolul 11 alineatele (7), (11) și (12) din această directivă. În plus, reiese din cererea introductivă a acesteia că, referitor la articolul 3 din aceeași directivă, acțiunea Comisiei nu privește decât alineatul (1) al acestui articol.

51 În aceste condiții, trebuie să se examineze acțiunea Comisiei numai din perspectiva articolului 3 alineatul (1) și a articolului 11 alineatele (3) și (6) din Directiva 93/37.

52 În această privință, este cert că operațiunea în cauză în prezenta speță constituie o „concesiune de lucrări publice" în sensul articolului 1 litera (d) din Directiva 93/37. Potrivit acestei dispoziții, „concesiunea de lucrări publice" este un contract care prezintă aceleași caracteristici cu cele care privesc „contractele de achiziții publice de lucrări", cu excepția compensației pentru lucrările efectuate, care constă fie exclusiv în dreptul de exploatare a lucrării, fie în acest drept și o plată.

53 În conformitate cu articolul 3 alineatul (1) din Directiva 93/37, în cazul în care autoritățile contractante încheie un contract ce concesiune de lucrări, normele de publicitate prevăzute, printre altele, la articolul 11 alineatele (3) și (6) din această directivă sunt aplicabile acestui contract atunci când valoarea sa este egală cu 5 000 000 ECU sau depășește această sumă.

54 Articolul 11 alineatul (3) din aceeași directivă impune ca autoritățile contractante care doresc să atribuie un contract de concesionare a unor lucrări publice să își facă cunoscută intenția prin intermediul unui anunț de participare. Astfel cum reiese din

alineatul (6) al acestui articol, respectivul anunț trebuie redactat conform formularelor prevăzute în anexa V la directivă și cuprinde informațiile menționate în anexele citate.

55 Printre informațiile pe care trebuie să le conțină anunțul menționat figurează, în conformitate cu secțiunea II, intitulată „Obiectul contractului", a acestei anexe V, obiectul principal și obiectele suplimentare ale contractului, descrierea și localizarea lucrărilor la care se referă concesiunea, precum și cantitatea și întinderea globală a acestora.

56 Prin posibilitatea de a compara ofertele pe care le presupune, obligația de publicitate menționată garantează un nivel de concurență considerat satisfăcător de legiuitorul Uniunii Europene în domeniul concesiunilor de lucrări publice.

57 Aceasta exprimă, în domeniul în cauză, principiile egalității de tratament și al transparenței, care se impun în orice împrejurări autorităților contractante.

58 Prin redactarea anunțului în mod clar, trebuie oferită în mod obiectiv posibilitatea oricărui potențial ofertant, normal avizat și experimentat și rezonabil de diligent, de a-și face o idee concretă cu privire la lucrările care trebuie efectuate, precum și la localizarea acestora și de a-și prezenta, prin urmare, oferta.

59 Caracterul primordial al anunțului, în ceea ce privește atât contractele de achiziții publice, cât și concesiunile de lucrări, în ceea ce privește informarea, în condiții ce respectă principiul egalității de tratament, a ofertanților din diferite state membre,

este subliniat la articolul 11 alineatul (11) din Directiva 93/37, potrivit căruia posibila publicare a unor informații la nivel național nu trebuie să conțină alte date în afara celor publicate în *Jurnalul Oficial al Comunităților Europene.*

60 Cu toate acestea, dat fiind spațiul limitat disponibil în formularul de anunț al unei concesiuni prevăzut în anexa V la Directiva 93/37, informațiile care privesc o concesiune pot fi explicitate în caietul de sarcini pe care autoritatea contractantă trebuie să îl întocmească și care constituie suplimentul natural al anunțului.

61 În speță, trebuie să se constate că lucrările suplimentare la care se referă obiecțiile Comisiei, a căror valoare depășește în mod considerabil nivelul prevăzut la articolul 3 alineatul (1) din Directiva 93/37, nu erau prevăzute în obiectul concesiunii în cauză, astfel cum este acesta stabilit în al doilea anunț și în al doilea caiet de sarcini.

62 Cu toate acestea, Regatul Spaniei susține că ar fi trebuit ca al doilea caiet de sarcini să fie interpretat în sensul că făcea trimitere la reglementarea de bază aplicabilă în general procedurilor de atribuire, în special la Legea privind autostrăzile, și să fie interpretat prin prisma acestei reglementări, al cărei scop este de a acorda o mare libertate inițiativei ofertanților. Prin urmare, ofertanții ar fi trebuit să înțeleagă, prin prisma articolului 8 din această lege, că autoritatea contractantă apela în realitate la inițiativa și la creativitatea acestora pentru a soluționa problema primordială care se punea, și anume intensitatea traficului pe autostrada A-6. Această problemă ar avea un caracter notoriu și ar reieși fără echivoc din statisticile autorităților naționale competente. Ar fi astfel firesc să se înțeleagă faptul că autoritatea contractantă se aștepta la astfel de propuneri. Această așteptare ar fi de altfel confirmată de faptul că anumite

lucrări nu mai erau menționate în al doilea caiet de sarcini, pentru a încuraja și mai mult inițiativa ofertanților, și de formularea articolului 5 alineatele 13 și 16 și a articolului 29 din al doilea caiet de sarcini.

63 Aceste argumente trebuie respinse.

64 Astfel, trebuie arătat că, în vederea clarificării cerințelor unei concesiuni, este uneori inevitabil ca anunțul sau caietul de sarcini să facă trimitere la reglementarea națională privind specificații tehnice în materie de securitate, de sănătate, de protecție a mediului sau cerințe de o altă natură. Totuși, această posibilitate de a recurge la trimiteri nu poate scuti autoritatea contractantă de obligațiile de publicitate care îi revin în temeiul Directivei 93/37, potrivit cărora obiectul concesiunii în cauză trebuie definit în anunț și în caietul de sarcini, care trebuie să conțină elementele de informare la care se face referire în cuprinsul punctului 55 din prezenta hotărâre. Nu se poate accepta nici necesitatea de a interpreta anunțul sau caietul de sarcini prin prisma unei astfel de reglementări, pentru a distinge obiectul real al unei concesiuni.

65 Această cerință este de strictă interpretare. Astfel, Curtea, în cadrul unui contract de achiziții publice de lucrări, a exclus legalitatea unei trimiteri efectuate prin caietul de sarcini la legislația națională privind posibilitatea ofertanților de a prezenta variante în cadrul ofertelor acestora, în conformitate cu articolul 19 primul și al doilea paragraf din Directiva 93/37, dat fiind că nu se precizau în caietul de sarcini condițiile minime pe care astfel de variante trebuiau să le respecte (a se vedea Hotărârea din 16 octombrie 2003, Traunfellner, C-421/01, Rec., p. I-11941, punctele 27-29). În ceea ce privește o obligație de transparență care vizează garantarea respectării principiului egalității de tratament al ofertanților căruia trebuie să i se conformeze orice atribuire

de contracte reglementată de Directiva 93/37, această concluzie a Curții este deopotrivă valabilă în materie de concesiuni de lucrări.

66 Trebuie să se adauge de asemenea că se permite autorității contractante, ținând seama de posibilele particularități ale lucrărilor care fac obiectul unei concesiuni, să lase o anumită marjă inițiativei ofertanților în ceea ce privește formularea ofertelor acestora.

67 Totuși, nu se poate considera că articolul 5 alineatele 13 și 16 și articolul 29 din al doilea caiet de sarcini, care l-a înlocuit pe cel dintâi, au făcut apel la inițiativa ofertanților în vederea propunerii de alternative privind alte lucrări în afara celor identificate în mod clar în al doilea anunț. Astfel, articolul 5 alineatul 13 nu precizează în special localizarea măsurilor care trebuie adoptate pentru a reduce posibila intensificare a traficului produsă de realizarea lucrărilor vizate în al doilea anunț. În plus, articolul 5 alineatul 16 s-a limitat la a invita ofertanții să propună măsuri pentru „gestionarea" adecvată a traficului interurban în „zona afectată de construirea tronsoanelor care fac obiectul concesiunii", această zonă nefăcând obiectul unor indicații suplimentare. Mai mult, articolul 29 se referă, fără să furnizeze precizări suficiente, la măsuri care trebuie adoptate în ceea ce privește conexiunile tronsonului cu plată al autostrăzii A-6 cu Ávila și Segovia.

68 Trebuie să se constate că inițiativa și ofertele alternative ale ofertanților, la care s-ar fi așteptat guvernul spaniol ca urmare a faptului că al doilea caiet de sarcini l-a înlocuit pe primul „pentru motive tehnice" și „în vederea redefinirii obiectului procedurii de atribuire", pe lângă faptul că nu pot fi percepute de un ofertant normal avizat și diligent în sensul invocat de guvernul spaniol, nu se raportează la obiectul concesiunii în litigiu, ci corespund mai degrabă unei preocupări de politică generală a transporturilor în statul membru în cauză. Astfel, pe baza unei asemenea concepții, astfel cum subliniază în mod întemeiat Comisia, ofertanții ar fi fost liberi să propună fără

limitare realizarea de lucrări pe toată suprafața Comunității Autonome Madrid și a provinciilor Ávila și Segovia.

69 De asemenea, posibilul caracter notoriu al unei probleme care există la nivel național, cu privire la care nu se poate prezuma că este percepută în mod necesar ca atare de potențiali ofertanți stabiliți în alte state membre, nu poate să fie luat în considerare de ofertanți drept criteriu implicit de definire a obiectului unei concesiuni și să influențeze astfel importanța acordată de reglementarea Uniunii anunțului și caietului de sarcini.

70 În orice caz, chiar dacă s-ar admite că toți ofertanții au aceeași percepție cu privire la libertatea lor de inițiativă, nu ar fi în conformitate cu Directiva 93/37 să se atribuie în afara oricărei transparențe un contract de concesiune de lucrări publice care cuprinde lucrări denumite „suplimentare" care ar constitui în sine „contracte de achiziții publice de lucrări" în sensul acestei directive și a căror valoare ar depăși nivelul prevăzut de aceasta.

71 În caz contrar, aceasta ar însemna că în privința respectivelor lucrări denumite „suplimentare" nu s-ar aplica obligația de publicitate și, prin urmare, nici o formă de concurență. Dat fiind că ofertanții care și-ar utiliza posibilitatea de inițiativă ar fi complet liberi să supună propuneri în care ar stabili natura, întinderea și localizarea geografică a lucrărilor avute în vedere, în mod independent și fără obligația de a viza un obiect predeterminat, nu ar fi posibilă nicio comparabilitate a ofertelor acestora.

72 Este necesar să se arate, în plus, că Regatul Spaniei nu se poate întemeia în mod util pe articolul 61 din Directiva 2004/18. Astfel, pe lângă faptul că această directivă nu este aplicabilă *ratione temporis* prezentei cauze, trebuie să se constate că lucrările

suplimentare în litigiu nu constituie, în sensul dispoziției menționate mai sus, „lucrări suplimentare care nu figurau în proiectul avut în vedere inițial" al concesiunii și care deveniseră necesare, ca urmare a unei împrejurări neprevăzute, pentru executarea lucrării astfel cum este descrisă aceasta.

73 Modalitatea de a proceda a Regatului Spaniei în prezenta cauză nu poate fi justificată nici pornind de la punctul 3.1.1 din Comunicarea interpretativă a Comisiei privind concesiunile în dreptul comunitar, menționată mai sus. Astfel, acest text vizează numai cazul în care, din cauză că nu își poate defini necesitățile în termeni tehnici suficient de precișii, autoritatea contractantă urmărește să obțină oferte alternative susceptibile să soluționeze o problemă exprimată în termeni generali, ceea ce nu este cazul în speță.

74 Prin urmare, trebuie să se concluzioneze că lucrările suplimentare au fost atribuite Iberpistas în pofida faptului că nu erau cuprinse în obiectul concesiunii în cauză, astfel cum este descris în al doilea anunț și în al doilea caiet de sarcini, ceea ce constituie o încălcare a articolului 3 alineatul (1), precum și a articolului 11 alineatele (3) și (6) din Directiva 93/37, coroborate cu anexa V la aceasta.

75 Astfel cum reiese din cuprinsul punctului 57 din prezenta hotărâre, dispozițiile Directivei 93/37 care impun o publicitate adecvată constituie expresia principiilor egalității de tratament și transparenței. În consecință, nu este necesar să se examineze în mod separat problema posibilei încălcări a acestor principii.

76 Concluzia cuprinsă la punctul 74 din prezenta hotărâre nu este infirmată de argumentul pe care Regatul Spaniei îl deduce din faptul că Iberpistas nu a executat ea însăși lucrările suplimentare, ci le-a atribuit unor întreprinderi terțe, în conformitate

cu cerințele de publicitate prevăzute la articolul 3 alineatul (4) din Directiva 93/37. Astfel, după cum susține în mod întemeiat Comisia, articolul 3 din această directivă impune în mod clar atât autorității contractante, cât și concesionarului obligații de publicitate cumulative, iar nu alternative, care trebuie îndeplinite de ambele părți, în toate etapele procedurii, pentru a se păstra efectul util al acestei dispoziții.

77 De asemenea, este inoperant argumentul Regatului Spaniei, întemeiat pe faptul că s-a decis de către Comisie inițierea prezentei proceduri de constatare a neîndeplinirii obligațiilor ca urmare a plângerilor depuse de persoane care nu au niciun raport cu procedura în litigiu, iar nu de alți ofertanți, interesați în mod real sau în mod potențial să li se atribuie concesiunea în cauză.

78 Astfel, potrivit unei jurisprudențe constante, Comisia este cea căreia îi revine sarcina de a evalua oportunitatea introducerii unei acțiuni împotriva unui stat membru, de a stabili dispozițiile pe care acesta le-ar fi încălcat și de a alege momentul în care va iniția împotriva acestuia procedura de constatare a neîndeplinirii obligațiilor, considerentele care determină această alegere neputând afecta admisibilitatea acțiunii. În acest sens, în timp ce numai Comisia poate aprecia dacă trebuie să introducă și să își mențină o acțiune în constatarea neîndeplinirii obligațiilor, Curtea este cea care verifică dacă neîndeplinirea obligațiilor invocată există sau nu există, fără a se putea pronunța asupra exercitării competenței de apreciere a Comisiei (a se vedea în acest sens Hotărârea din 8 decembrie 2005, Comisia/Luxemburg, C-33/04, Rec., p. I-10629, punctele 65-67 și jurisprudența citată). Pe de altă parte, faptul că alți ofertanți concurenți nu au contestat procedura de atribuire a concesiunii în litigiu nu are incidență asupra aprecierii legalității acestei proceduri și asupra temeiniciei prezentei acțiuni.

79 Trebuie să se constate de asemenea că nu este pertinent, în scopul soluționării prezentei cauze, nici argumentul întemeiat pe faptul că, în urma sesizării cu o acțiune

introdusă împotriva deciziei autorității contractante, Tribunal Supremo ar fi concluzionat prin două hotărâri că nu a existat o încălcare nici a dispozițiilor Directivei 93/97, nici a principiului egalității de tratament și ar fi efectuat, în acest scop, o apreciere a faptelor referitoare la prevederile celui de al doilea caiet de sarcini care ar intra în competența instanței naționale.

80 Astfel, trebuie amintit că exercitarea unei acțiuni în fața unei instanțe naționale împotriva deciziei unei autorități competente vizate de o acțiune în constatarea neîndeplinirii obligațiilor și decizia acestei instanțe nu pot avea incidență asupra admisibilității sau asupra fondului acțiunii în constatarea neîndeplinirii obligațiilor introduse de Comisie. Astfel, existența căilor de atac în fața instanțelor naționale nu poate împiedica exercitarea acțiunii prevăzute la articolul 226 CE, întrucât cele două acțiuni urmăresc scopuri diferite și au efecte diferite (a se vedea în acest sens Hotărârea din 17 februarie 1970, Comisia/Italia, 31/69, Rec., p. 25, punctul 9, Hotărârea din 18 martie 1986, Comisia/Belgia, 85/85, Rec., p. 1149, punctul 24, Hotărârea din 10 iunie 2004, Comisia/Italia, C-87/02, Rec., p. I-5975, punctul 39, și Hotărârea din 4 mai 2006, Comisia/Regatul Unit, C-508/03, Rec., p. I-3969, punctul 71).

81 Ținând seama de toate considerațiile care precedă, trebuie să se constate că, prin atribuirea în favoarea Iberpistas, la 5 noiembrie 1999:

— a construirii unei a treia benzi de circulație pe sens pe porțiunea de tronson cu plată al autostrăzii A-6 situată între orașul Villalba și joncțiunea Valle de los Caídos,

— a construirii unei a treia benzi reversibile pe porțiunea de tronson cu plată al autostrăzii A-6 situată între joncțiunea Valle de los Caídos și orașul San Rafael, inclusiv construirea unui nou tunel, și

— a construirii unei a patra benzi de circulație pe sens pe tronsonul gratuit al autostrăzii A-6 situat între orașele Madrid și Villalba,

fără ca aceste lucrări să fi fost menționate în obiectul contractului de concesiune de lucrări publice, astfel cum a fost descris în anunțul publicat în *Jurnalul Oficial al Comunităților Europene* și în caietul de sarcini, Regatul Spaniei nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolului 3 alineatul (1), precum și în temeiul articolului 11 alineatele (3) și (6) din Directiva 93/37, coroborate cu anexa V la aceasta.

82 Acțiunea este respinsă cu privire la restul motivelor.

Cu privire la cheltuielile de judecată

83 În temeiul articolului 69 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată. Întrucât Comisia a solicitat obligarea Regatului Spaniei la plata cheltuielilor de judecată, iar acesta din urmă a căzut în pretenții cu privire la partea esențială a motivelor sale, se impune obligarea acestuia la plata cheltuielilor de judecată.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a patra) declară și hotărăște:

1) Prin atribuirea în favoarea Ibérica de Autopistas SA, la 5 noiembrie 1999:

— a construirii unei a treia benzi de circulație pe sens pe porțiunea de tronson cu plată al autostrăzii A-6 situată între orașul Villalba și joncțiunea Valle de los Caídos,

— a construirii unei a treia benzi reversibile pe porțiunea de tronson cu plată al autostrăzii A-6 situată între joncțiunea Valle de los Caídos și orașul San Rafael, inclusiv construirea unui nou tunel, și

— a construirii unei a patra benzi de circulație pe sens pe tronsonul gratuit al autostrăzii A-6 situat între orașele Madrid și Villalba,

fără ca aceste lucrări să fi fost menționate în obiectul contractului de concesiune de lucrări publice, astfel cum a fost descris în anunțul publicat în *Jurnalul Oficial al Comunităților Europene* și în caietul de sarcini, Regatul Spaniei nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolului 3 alineatul (1), precum și în temeiul articolului 11 alineatele (3) și (6) din Directiva 93/37/CEE a Consiliului din 14 iunie 1993 privind coordonarea procedurilor de atribuire a contractelor de achiziții publice de lucrări, coroborate cu anexa V la aceasta.

2) Respinge acțiunea cu privire la restul motivelor.

3) Obligă Regatul Spaniei la plata cheltuielilor de judecată.

Semnături